

דברי חיזוק
באמונה ובטחון ועוז
על פרשיות השבוע

ויאמר אליהו

מאת הרב אלי' מאיר סמיט שליט"א
ישיבת רבי חיים עוזר « » 058-323-1459 \ 347-897-9968

בס"ד

כל המאורעות העוברות עלינו, נובעות מגודל אהבתו ית' אלינו!!!

אולם ישנה מקרה אחר, של איש ואשה השלמים זה עם זה בתכלית האהבה, אולם לא זכו מעולם לילדים, וכשבאו לפני הרופאים, אמרו להזוג שכדי לזכות לזרע של קיימא, הם מוכרחים להיפרד זה מזה לזמן מה, ואח"כ כשיחזרו היא תוכל להתעבר ולהוליד. ברור שאחר קיום עצתם, ושאחר שנמלאו ימי ריחוקיהם זמ"ז, וחזרו לחיות זה עם זה, שאין מרגישים שום פירוד ובושה ביניהם, כי לא מסיבת שנאה ואיבה הם נפרדו, אלא אדרבה, מחמת גודל האהבה שיש ביניהם, ומחמת רצונם העז להקים שם ושארית ולהחיות זרע, שישאר זכר והמשך הדורות להאהבה ולקשר הטוב שלהם, זה מה שגרם להם להיפרד זמ"ז לזמן מה.

כמו"כ הוא לענין הקשר שבין הכלה - כנסת ישראל, לבין בעלה - אבינו שבשמים, אשר לפי ראות עיני בשר ודם יכול להיראות חס ושלום, שכל הקורות אתנו, וכל מהמורות הזמן העוברות עלינו, נובעים מסיבת כעסו של הקב"ה עלינו, וא"כ גם כשישיב ה' את שבותינו, ויביאנו אליו לציון עירו ברנה, עם כל זאת בושה וכלימה תכסנה עינינו, על כי היינו מרוחקים ומושלחים ממנו ית' כל משך זמן ההיא, ולא יהיה החזרה והקירבה ח"ו בשלימות.

לכן הקב"ה שמרחם עלינו ורוצה לנחמנו בנחמה אמיתית ושלמה, מדבר על לבנו לאמר "אל תירא כי לא תבושו וגו'", כלומר, כשיתגלה לנו לעתיד תכלית פעולות ההרחקה האלו, ומה נצמח מכל הריחוק ומכל פגעי הזמן שהיו מנת חלקנו לאורך כל שנות הגלות, אז יתגלה כי כל זאת נעשה ונסבב לנו, אך ורק מסיבת אהבתו האין סופית של הקב"ה אלינו, ומחמת רוב חסדו וטובו להכין לנו מוצא אל הטוב הנצחי, לכן אין שום מקום לבושה ולחרפה. וזהו מה שהקב"ה אומר לנו "כי בועליך עושיך ה' צבאות שמו", כלומר, זה היה מכוון לעשותנו ולהשלימנו שנהיה מוכשרים אל הטוב המקווה, וכמחז"ל (ברכות ה.) "ג' מתנות טובות נתנו לישראל וכולם לא ניתנה אלא על ידי יסורים", וזהו שסיים הנביא בְּרָגַע קִטָּן עֲזַבְתִּיךָ וגו' בְּשִׁעָף קֶצֶף הַסְתַּרְתִּי פְּנֵי רַגַע מִמֶּךָ, וּבְחֶסֶד עוֹלָם רַחַמְתִּיךָ אָמַר גְּאֻלְךָ ה' (ש-ח-ט)."

« ביאור עומק נחמת יוסף לאחיו

והנה כדבר הזה, כדמותו וכצלמו, היה אצל יוסף הצדיק ע"ה, כי הסתכלותו של יוסף על כל מה שהסבו עליו אחיו, היו בדרגה כה נעלה, עד שראה בכל מה שהם עשו לו, ריחוק מתוך אהבת אחוה, היינו שהשכיל והבין שכל מאורעותיו שהיה לו עם אחיו, סיבב אותם ההשגחה העליונה מתוך תוקף אהבתו אליו, שיצמח מזה כל הטובות, שיגיע למעמדו הרם להיות משנה למלך במצרים, ושיהיה לו היכולת לפרנס ולכלכל אותם.

וזהו מה שהרגיע אותם יוסף, כי כיון שהכל היה מרוב טובות ואהבתו של הקב"ה אליו, א"כ בהכרח כי לא יטור בלבו שנאה עליהם, אדרבא, עוד חייב להודות להם, על מה שהם היו השליחים הטובים לזה. ואם כי הם עצמם לא כוונו לכך במעשיהם, אולם מה לו

« התבוננות במהות הנחמה, שדיבר יוסף על לבם של השבטים

בפרשתנו וְעַתָּה אֵל תִּירָאוּ אֲנִי אֶכְלָל אֶתְכֶם וְאֵת טַפְכֶם וַיִּנְחָם אוֹתָם וַיְדַבֵּר עַל לִבָּם (בראשית ג, כא), ובמדרש כתוב (קט) "והרי דברים ק"ו, ומה יוסף שדיבור דברים רכים על לבן של שבטים כך נחמו, לכשיבוא הקב"ה לנחם את ירושלים על אחת כמה וכמה, הה"ד נְחָמוּ נְחָמוּ עַמִּי יֹאמֶר אֶלְקִיכֶם (ישעיהו מ, א)", ע"כ.

וצריך להתבונן מהו אותה תוספת דברי הנחמה שדיבר על ליבם הטמון בפסוק 'וינחם אותם וידבר על לבם', ועוד מהו בדיוק הדמיון בין נחמת יוסף את אחיו לבין נחמת הקב"ה את כלל ישראל.

והנה רש"י הק' מביא מדרש בזה"ל: "דברים המתקבלים על הלב, אמר, עד שלא ירדתם לכאן היו מרננים עלי שאני עבד, ועל ידיכם נודע שאני בן חורין, ואני הורג אתכם, מה הבריות אומרות, כת של בחורים ראה ונשתבח בהן ואמר אחי הם, ולבסוף הרג אותם, וכי יש לך אח שהורג את אחיו", ע"כ.

והקשה ה**באר יוסף**, ולכאור' בדבריו אלו, יש בהם דבר והיפוכו, שמצד אחד אכן דיבר אליהם דברים של טעם שיהיו בטוחים שלא ינקום בהם ושלא יהרוג אותם כפי שפחדו, אולם מאידך גיסא, הרי היו דברים אלו בוטים כמדקרות חרב, שהרי הדגיש והטעים להם כל כך טוב ש'וכי יש לך אח שהורג את אחיו', והם עצמם הרי מתחלה התנכלו אליו להמיתו אילולי מנע מהם ראובן לעשות כן.

ותירץ, שאדרבה בדברים אלו רצה לחזק ולנחם אותם, ולהוכיח אותם שמוכרח להיות וזה דבר הנראה לעין כל שכל השתלשלות האירועים היה בהשגחה העליונה, ובאמת שלא בלב כן ואמיתי עשו אותה, שהרי דבר מוסכם ומקובל בפני כל, גם בפני אומות העולם ש'וכי יש לך אח שהורג את אחיו', וכ"ש בצדיקים וקדושים בני אברהם יצחק ויעקב, איך אפשר שתבוא מעשה כזה לידם, וע"כ מוכרח להיות שזה שנפל להם במחשבתם מעשה זר וכה מנוכר כזה, הרי שיד השם עשתה זאת כדי להחיות עם רב, וזהו ראייה מוכרחת שרק משמים נגרם כל זה, ולא שייך לייחסו כלל למעשה בשר ודם, וכמו שאמר להם מקודם 'לא אתם שלחתים אותו הנה כי אם וגו'', וזהו באמת דברי נחומים והרגעה.

« ישנם שני סוגי ריחוק: א' מתוך שנאה, ב' מתוך אהבה

המגיד מדובנא זצ"ל (בספרו אהל יעקב), פירש את דברי המדרש הנ"ל, על פי מה שכתוב אֵל תִּירָאֵי כִּי לֹא תְבוּשִׁי וְאֵל תְּכַלְמֵי כִּי לֹא תִחְפְּרִי כִּי בִשְׂתַּת גְּלוּמֵיךָ תִּשְׁכַּחִי וְחִרְפַת אֲלִמְנוּתֵיךָ לֹא תִזְכְּרִי עוֹד. כִּי בְעֵלְיֶךָ עֲשִׂיךָ ה' צְבָאוֹת שְׁמוֹ וגו' (ישעיהו נד, ד-ה). והסביר זאת במשל:

יתכנו שני אופנים שבעל מגרש את אשתו, ישנה מקרה שבעל מגרש את אשתו מחמת ריב שהיו ביניהם, והיה כאשר לאחר זמן העיר את רוחו להשיבה אליו, והלך לפייסה ולדבר על לבה עד שהסכים לחזור, עם כל זאת עדיין בושה ותחושת אי נוחות מרחפת מעליהם, על זמן העדר האהבה והריב שהיה ביניהם.

ותכלית הטוב הטמון בכל מעשי הקב"ה, וזהו עבודתנו כעת, כל עוד שאנו נמצאים עדיין בגלות, להתחזק ולחזק עמוק עמוק בנפשינו את האמונה הזו, שאין רע יורד משמים, ורק כעת בזמן הגלות שיש הסתר פנים, אין אנו זוכים להבין דרכי הבורא והנהגתו הטמירה.

אולם לעתיד לבא, כאשר ישוב ה' את שיבת ציון במהרה, יתברר לעין כל, שבמשך כל ימי הגלות היינו כחולמים, ולא השכלנו להבין כראוי שהכל היה לטובה, ואז יהא ניכר בעליל שכל מעשי ה' מצד רחמנותו הגדולה היו, וכמו שנאמר וְהָיָה ה' לְמִלְךָ עַל כָּל הָאָרֶץ בְּיוֹם הַהוּא וְהָיָה ה' אֶחָד וְשֵׁמוֹ אֶחָד (זכריה יד, ט), היינו, שביום ההוא יתגלה לעין כל ש"ה", ר"ל, מידת הרחמים, בה הקב"ה מנהגת את העולם, ולית בה דינא כלל, וכלשון הפסוק כִּי עֵין בְּעֵין יֵרָאוּ בְּשׁוּב ה' צִיּוֹן (ישעיהו נב, ח), וכמו שאנו אומרים בקדושת שחרית של שבת "וענינו תראנה מלכותיך", שלא יהיה שום הסתר פנים שיכסה עלינו לראות את האמת הזו, רק כולם כאחד יודו ויאמרו בפה מלא שהנהגת הבורא היא הנהגה של רחמים וחסדים גלויים.

« המקבל עליו עול השיעבוד באמת ובאמונה, זוכה להיפטר ממנו »

וכאשר האדם זוכה לחיות באמונה פשוטה זו, אזי לא רק שחיייו הם חיי רוגע ושלוה, אלא גם זוכה שאכן יקל עול הגלות מעליו, בזכות אמונתו שמאמין, וכמאמר הפסוק וְהַבּוֹטָח בַּה' חֶסֶד יְסוּבְּכֶנּוּ (תהלים לב, י).

ובא וראה עד כמה חזק הוא זכותו של האדם שמקבל עליו את עול הגלות באמת ובתמים, כי זה לשונו של האור החיים הק' (שם) וז"ל: "וראיתי לתת לב לדבריהם ז"ל (שמ"ר א, ח) שאמרו שכל זמן שאחד מיורדי מצרים קיים לא התחיל השיעבוד דכתיב וַיָּמָת יוֹסֵף וְגו' וְכָל הַדּוֹר הָהוּא (שמות א, ו), כי אולי שזה היה להם לתשלום קבלת גזרות מלך ברצון שבשכר זאת פקע מהם השיעבוד כי סמא דיסורי קבולי, והעד הנאמן לזה הוא כי יוכבד וסרח בת אשר היו מיורדי מצרים (ב"ר צב), ובימיהם היה השיעבוד והטעם הוא לצד שהביאם יעקב ולא מרצונם, עכ"ל הקדוש והנוקב.

« בעולם העליון נופלים כל הקושיות »

מעשה נורא מסופר על הרמב"ן. פעם אחת חלה אחד מתלמידיו את חליו האחרון, והלך הרמב"ן לבקרו, וכאשר ראה דכבר תקיף ליה עלמא, אמר לו, שמע בני לאשר אצווק, הנה בעולם העליון יש היכל קדוש הנקרא כסאות למשפט, ושם השכינה נמצאת, על כן קח נא קמיע זו אשר אתן לך כעת, ולך לכל הממונים ותבקשם שיובליך להיכל כסאות למשפט, ושם תשאל מאת הבורא ית' כמה שאלות עצומות שיש לי על הנהגתו יתברך את עמו ישראל, וגם על מה נלקחים מהאי עלמא, אנשים כשהם עדיין כה צעירים לימים.

ויהי היום, וישב הרמב"ן ולמד אצל החלון, והנה פתאום נפתח החלון ונתגלה אליו אותו התלמיד, ואמר לו, בעלותי השמימה, בכל מקום שהראיתי את הפיסקא שמסרת בידי לא מנעו את דרכי, וכך עליתי מעלה מעלה עד לאותו ההיכל אשר ציוותינו לילך שמה, אך מה אעשה שכאשר רציתי לשאול את השאלות והתמיהות שציוותינו, לא הוקשה לי ולא מידי ולא היה לי מה לשאול, פתאום נהיה לי הכל ברור ומובן, כי בעולם האמת רואים ומבינים שאין קושיות כלל, והכל בצדק ובמשפט בחסד וברחמים. נורא נורא. (הובא במשנה שכיר, אבות פרק ט"ו, ממה שראה בספר קדום).

ולמחשבתם שידרוש נקמה על זה. וזהו שדייק ואמר וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם יוֹסֵף אַל תִּירְאוּ כִּי הִתַּחַת אֱלֹהִים אָנִי (בראשית נ, יט), כלומר, שאתן אני נקמתי בכם ולהעניש אתכם על מחשבתכם שהיתה עמכם, וזהו וְאַתֶּם חֲשַׁבְתֶּם עָלַי רָעָה אֱלֹהִים חֲשַׁבָה לְטֹבָה (בראשית נ, כ), כלומר, הרעה עצמה היתה למעשה התחלת השרשת שהוביל אותי אל הטוב, על כן "ועתה אל תיראו" מעונש, ואדרבה, אתם עוד רואים ועומדים שאגמול לכם טוב, ולכן "אנכי אכלכל אתכם ואת טפכם וגו'".

« ביאור דברי המדרש שהשוה נחמת יוסף לנחמת הקב"ה »

ולפי"ז מדויקים היטב דברי המדרש, שהשוה נחמת יוסף את אחיו לנחמת הקב"ה את עמו ישראל. כי באמת גם אחר דברי נחמה האלו שניחם אותם יוסף, עדיין לכאוף לא יבצר מהם מהתפעם רוחם בקרבם, בידעם ומכירים בעצמם את רעת מעשיהם וגנות מחשבותיהם, אולם בראותם איך שיוסף מרבה בדברים ומכיר באמת שהכל נסבב לו מאת הקב"ה מתוך אהבתו אליו, וכמה הוא דואג ובוכה על צרתם, בזה השתכנעו כי באמת יוסף אין בלבו עליהם כלום, ונתפייסו והתנחמו, ובזה ניחם להם יוסף נחמה אמיתית שאין אחריה בושה וכלימה.

וא"כ, כל שכן כשיבוא הקב"ה לנחם אותנו על מקרים הרעים שהתגוללו עלינו, וניווכח כי כל מה שעבר עלינו היו כולם לתכלית טוב, ולחסד עולם, למען לא נבוש על בוש על עולמו וחרפת אלמנותינו, לתת לנו אחרית ותקוה במהרה בימינו, ודאי כי תתנחם נפשנו בנחמה אמיתית ושלמה. עכ"ד.

« לאחר הנסיון מתגלה את כל הטוב הטמון בכל מקרה ומאורע »

עדר"ז פירוש החתם סופר (תורת משה כי תשא) מה שהשיב הקב"ה לבקשת משה רבינו ע"ה הֲרָאֵנִי נָא אֶת כְּבוֹדְךָ (שמות לג, יח), ואמר לו (פסוק כג) וַרְאִיתָ אֶת אַחֲרֵי, ופני לא יראו. כי מה שאנו רואים את חסדי השי"ת על כל צעד ושעל ויודעים שכל מעשיו מחושבים ומכוונים לתכלית אחת ויחידה 'להיטב לברואיו', זהו רק כשאנו מתבוננים לאחר מעשה, שאז אנו מבינים איך שכל השתלשלות העניינים היתה למען הטובה הזו, אבל לפני המעשה, עדיין אין אנו רואים זאת בבירור, ורק מאמינים בזה באמונה שלימה.

וזהו מה שאמר לו הקב"ה למשרע"ה, "וראית את אחורי" היינו שלאחר המעשה כשהתמונה מתבהרת וכבר נשלמה, אז תוכל לראות שיד ה' היתה בה, ושכל העניינים היה לטובתנו, אבל "ופני" ר"ל לפני המעשה, "לא יראו", אי אפשר להראותך, וצריך אתה רק להאמין ולבטוח בי, שלטובה אני מתכוון בכל פרט ופרט.

ועד"ז פירש הרבי רבי בונם מפשיסחא זצ"ל את הפסוק (תהלים קז, מג) מִי חָכֵם וַיִּשְׁמֶר אֱלֹה, תיבת "שמר" מתפרשת גם מלשון המתנה כמו שנאמר "ואביו שמר את הדבר", ואמר הכתוב, על כל אלו החייבים להודות שעברו עליהם צרות רבות ומגוונות, שהחכמים שבהם ישמרו וימתינו ויחכו בסבלנות עד יעבור זעם, ואז וַיִּתְּבוּנֵנוּ חֶסֶדִי ה'" שיראו איך הכל היה לטובתם.

« דברי חיזוק ואמונה, על התמודדותנו הקשה בגלות המר »

ועלינו לדעת לזכור ולהאמין, שכל ההתחבטות וההתמודדות הזו, שייכת רק כאשר עדיין אנו נמצאים בגלות המר, שהיא גלות הדעת, ולכן אנו מטושטשים ומבולבלים, ואין אנו יודעים להכיר ולראות את